

Speciální metody práce na ZŠS

- **Edukační** - bazální stimulace, snoezelen, počítačové programy, aromaterapie
- **Hraniční** - ergoterapie, canisterapie, hipoterapie, míčkování, metoda Veroniky Sherborne, cvičení na podporu vestibulární stimulace, metoda reflexní terapie pro oblast úst a obličeje (Castillo Morales)
- **Rehabilitační (fyzioterapeutické)** – terapie reflexní lokomoce (Vojtova metoda), Bobathův koncept, Petöho terapie

Bazální stimulace

- **Bazální stimulace** – pojem, pedagogicko-psychologická aktivita, nabízí velmi těžce postižením jedincům možnosti podpory a rozvoje. Jedná se o elementární základní nabídku, pojem stimulace se rozumí nabídka podnětů ve všem, kde těžce postižený člověk není schopen postarat o dostatečný přísun přiměřených podnětů pro svůj vývoj.

Bazální stimulace

- Historie
- Systém bazální stimulace – celistvost (vnímání, sociální zkušenosti, myšlení, komunikace, pocity, pohyb, tělesná zkušenost)- ukázky
- Jednotlivé oblasti podpory – somatické, vibrační, vestibulární, orální, akustické, taktilně haptické, vizuální podněty - ukázky

Bazální stimulace

- **Východiska** – u dětí s těžkým zdravotním postižením jsou extrémně redukovány aktivity, jsou často omezeny na rudimentární životní úkony, za podpory a předkládání základních podnětů lze částečně dítě uvádět do okolního světa.

Bazální stimulace

- Podstatou bazální stimulace je aktivní zapojení vnímání dítěte s těžkým zdravotním postižením.
- Umožňuje interakci mezi dítětem a jeho prostředím, zajišťuje příjemné tělesné pocity jako základní požadavek pro zpřístupnění okolí, vychází z nižších smyslů, podněty se nabízejí postupně, vzájemně se střídají, nakonec dojde k jejich propojení.

Snoezelen (snuffelen-čichat, doezelen-dřítmat)

- Historie.
- Princip metody – prostředí, které umožňuje uvolnění, uklidnění, aktivizuje, podněcuje, nové zkušenosti. Interakce mezi klientem a terapeutem.
- Plní funkce: Relaxační – celkové uvolnění, poznávací – nové informace o sobě a prostředí kolem mě, interakční – vybízí k aktivitě.

Vybavení místnosti

- Vodní postel s termostatem (teplota lidského těla), uzavřená místnost bez přístupu světla, klid, odhlučnění od okolního prostředí, zrcadlová stěna, přehrávač CD, relaxační hudba, přírodní zvuky, bublinkový válec, světelný válec s voskovými efekty, světelná doteková koule, světelný had, vodopády, světelné efekty. Předměty pro hmatovou stimulaci.

Formy, metody a techniky práce

- Náplň volného času.
- Bazální stimulace.
- Edukace.
- Terapie a podpůrné terapeutické metody (masáže, aromaterapie, muzikoterapie, podpora komunikace).
- Diagnostika (SPC, raná péče).
- Uklidnění při afektech.
- Relaxace (individuální, skupinová).

Snoezelen

Zásady práce

- Individuální přístup (znát diagnózu, anamnézu, aktuální zdravotní stav, cíl práce, volba vhodné metody).
- Dobrovolnost nabídky – mnohostranná nabídka smyslových dojmů.
- Svoboda projevu – nic se nemusí, ale může, vše je dovoleno.
- Udržet mezilidský kontakt k osobě s těžkým postižením-akceptujeme jej, respektujeme a uznáváme.

Snoezelen – tématické celky

- Seznámení s místností, objevování místnosti, vnímání účinků vodních sloupů, dotýkat se a být dotýkán, objevování předmětů a užívání jich jako zdroje zvuku, rozvíjení fantazie pomocí obrazů, pomocí zvuků, pomocí čichu a chuti, spojování vizuálních podnětů s rytmy a zvuky, meditace světlem a zvukem, zažít podvodní příběh, soustředit se, vzpomínání, dýchání, hluboké uvolnění, blízkost ke zvířatům, nalezení klidu.

Snoezelen – praktická ukážka

Počítače, výukové programy

- Využití v rámci edukace- čtení, psaní, počítání, smyslová, řečová výchova, věcné učení, rozumová výchova, rozvoj jemné motoriky.
- Prostředek komunikace s okolím.
- Volnočasové aktivity.

Počítače, výukové programy

- Využíváním ICT dochází kvalitativně i kvantitativně k podpoře možnosti vzdělávání žáků s těžším stupněm postižení.
- Názornost a rozmanitost výuky, motivace žáků k získávání nových vědomostí a dovedností, stimulace k lepším výkonům, přispívá k tvorbě konkrétních názorných představ, posiluje obrazotvornost, hravou formou napomáhá k procvičování a zapamatování učiva.

Počítače, výukové programy

Využití:

Příprava individuálních úkolů.

Dodatková práce pro žáky s rychlejším tempem.

Kontrola a hodnocení vypracovaných úkolů.

Výukový program může přejímat různé funkce učební pomůcky.

Počítače, výukové programy

- Výkonné počítače, s větším monitorem (LCD, dotykové monitory).
- Speciální klávesnice (t.MID-BIG), větší klávesy.
- Speciální myši, velkoplošná externí tlačítka.
- Speciální programy s hlasovými povely a zvuky.

Počítače, výukové programy

Výukové programy:

Dětský koutek 4, 5, Pexeso – věcné učení,
rozumová výchova.

Brebtá, Naslouchvej a hraj si, Soví galerie,
Soví ZOO – řečová výchova.

Hraniční metody

- Ergoterapie
- Canisterapie
- Hipoterapie

Míčkování

- Vychází a respektuje existenci energetických center – čakr a akupresurních bodů na různých částech těla, využívání prvků jógy.
- Automasáž – u dětí oslabených, nemocných.
- Míčková masáž – pro děti s kombinací postižení.

Míčkování

- Používá se molitanový míček velikosti míčku tenisového, součástí míčkování je poslech relaxační hudby.
- Program zahrnuje 20 bodů a týká se 6 oblastí lidského těla.
 1. Temeno, hlava, ucho a obličej.
 2. Šíje.
 3. Hrudník.
 4. Ruka, paže, rameno.
 5. chodidla a dolní končetiny.
 6. Záda.

Míčkování - postup

- Vhodné prostředí, zajištění personálu, výběr dětí, vhodná hudba.
- Příprava dítěte - motivace, jednotlivé oblasti míčkování.
- Závěrečná relaxace.

Metoda Veroniky Sherborne

- Zakládá se na analýze lidského pohybu, cílem přístupu je rozvoj osobnosti, jeho potenciálu, pomoc pochopit a vyzkoušet širokou škálu pohybových aktivit.
- Sherborne vytvořila systém aktivit, které stimulují vývoj dítěte nejen po stránce pohybové, ale také emocionální, smyslové, rozumové – vhodné pro disharmonický a opožděný vývoj.

Metoda Veroniky Sherborne

- Metoda vychází z přirozeného kontaktu rodičů s malými dětmi.
- Pohybem lze vyjádřit své pocity, získat volnost, vytvářet vlastní pohybové struktury a kompozice.
- Předpokladem tohoto konceptu je možnost poznání vlastní síly dítěte, učení spolupráci a sdílení.

Metoda Veroniky Sherborne

- Děti jsou určité cviky nabízeny s tím, že je může podle vlastních nápadů obměňovat, čímž rozvíjíme dětskou spontánnost a kreativitu.
- Cíle:
rozvíjet vztahy,
rozvíjet uvědomění si vlastního těla za pomoci pohybových cvičení.

Metoda Veroniky Sherborne

- Nutná je akceptace individuálních zvláštností osob i jejich poruch (různé stupně a typy MP, autismus, DMO, poruchy chování a emocí, deprivované děti, smyslové postižení, chronicky nemocní, vady řeči).
- Metodou se děti motivují k cílené pohybové aktivitě, uvědomění si ovladatelnosti svého těla, usnadnění interpersonálních kontaktů, zlepšení iniciativy a aktivity, uspokojování vlastních potřeb.

Vestibulární stimulace

- Zdravý člověk je neustále v pohybu, mění své polohy v důsledku činností vykonávaných během dne – vnitřní sluchový orgán s jeho rovnovážným ústrojím získává přísun podnětů, které zpracovává.
- Člověk s omezenými pohybovými aktivitami dostává tyto informace minimálně, ke změně polohy dochází jen velmi zřídka, tím ztrácí vestibulární aparát svou schopnost reagovat na změny polohy.

Vestibulární stimulace

- Orgán rovnováhy (vestibulární čidlo) tvoří větší část vnitřního ucha, reflexy vycházející z vestibulárního ústrojí slouží k dvěma mechanismům:
 1. Opěrná motorika (udržení rovnováhy)
 2. Zraková fixace předmětu v okolí při pohybech hlavy a těla (řízení pohybu). Každá odchylka polohy hlavy je ihned korigována protisměrným pohybem očí – usnadňuje prostorovou orientaci.

Vestibulární stimulace

- Vestibulární systém
 - je vyvinutý již v 8 týdnu prenatálního věku,
 - vestibulární receptory jsou nejcitlivější ze všech smyslových receptorů.

Vestibulární stimulace

Funkce – udržuje rovnováhu mezi procesem bdělosti a útlumu, zpracovává informace o postavení těla v prostoru, reaguje na působení gravitační síly, stabilizuje zrak pro pohyb, stimuluje posturální svaly, koordinuje pohyby, plynulost pohybu, kompletuje hmatové, zrakové informace – doplňuje obraz tělesného schématu, zaznamenává lineární, rotační a statické pohyby hlavy, stimuluje napětí okohybných a šíjových svalů

Vestibulární stimulace

- Cvičení vestibulárního aparátu dělíme na aktivní a pasivní.
- Aktivní – válení sudů, cvičení na balančních plochách, jízda na skateboardu, cvičení na míčích, cvičení na válcích.
- Pasivní vestibulární stimulace – cvičení v sedu, houpání v dece, tahání po zemi v dece, zabalit do deky a tahem za konec ho rozbalit apod.

Metoda reflexní terapie pro oblast úst a obličeje – orofaciální regulační terapie

- Orofaciální komplex je orgánový systém, který je tvořen spojením různých anatomicko-fyziologických prvků a slouží k tomu, aby se rozvíjely následující funkce nebo k nim přispívaly:
- Přijímání potravy – mimika – dýchání – fonace.

Rehabilitační metody

- Vojtova reflexní terapie
- Bobatův koncept
- Petöho terapie

Model Portage

- Základní východiska-domácí péče, vybudování vztahu mezi postiženým dítětem a pečující osobou (rodičem). Je vytvořen pro rodiče – cílem je denní ovlivňování svého dítěte doma a co nejvhodnější podněcování jeho vývoje.
- Rodiče spolupracují se svým konzultantem, který je vede, tak aby do denní péče o dítě byly zavedeny přímé techniky učení.

Model domácích návštěv Portage

- Je to jádro modelu, konzultant obvykle 1x za týden teoreticky i prakticky provádí nácvik konkrétní dovednosti, tak aby odpovídal úrovni dítěte.
- Tento nácvik je prováděn rodičem následující týden, je vybírán s rodiči, popsán v záznamu aktivit s metodickým postupem učení a výsledky.

Účastníci modelu Portage

- Domácí konzultant.
- Rodiče.
- Pracovník přímého kontaktu v zařízeních pro děti se speciálními potřebami různého typu a charakteru.
- Supervizor.

Učení v modelu Portage

- Diagnostika dítěte – vyplnění seznamů dovedností v jednotlivých oblastech (motorika, sebeobsluha a soběstačnost, socializace, vědomosti, řeč) – stanovení současné úrovně dítěte v jednotlivých oblastech.
- Vytyčení cíle, zpracování záznamu aktivity (cíl učení, popis nácviku, způsob prezentace, způsob zaznamenávání, postup úspěchu).
- Strategie učení – odebírání pomoci, učení rozlišováním bez chyb, rozkrokování, tvarování.